

Kesit Akademi Dergisi

The Journal of Kesit Academy

ISSN/ИССН: 2149 - 9225

Yıl/Year/Год: 6, Sayı/Number/Номер:

25, Aralık/December/Декабрь 2020,

s./pp. 543-554

Geliş/Submitted/ Отправлено: 27.08.2020

Kabul/Accepted/ Принимать: 15.10.2020

Yayın/Published/ Опубликованный: 25.12.2020

10.29228/kesit.45978

Araştırma Makalesi

Research Article

Научная Статья

Öğr. Gör. Sevcan BAYRAK ÇELİK

Fırat Üniversitesi, Karakoçan Meslek Yüksek Okulu
Çocuk Bakımı ve Gençlik Hizmetleri Bölümü, Türkiye

sevcanbayrak23@gmail.com

 ORCID 0000-0003-2839-3697

OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN MÜZİK EĞİTİMİ HAKKINDA GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ*

ANALYSIS OF PRE-SCHOOL TEACHERS 'OPINIONS ABOUT MUSIC EDUCATION

Öz: Eğitim-öğretim hayatına yeni başlayan çocuklar için ilk eğitim kurumu okul öncesi eğitimidir. Okul öncesi eğitimde yapılan sanat ve beceri etkinlikleri arasında yer alan müzik etkinlikleri kuşkusuz ki çokça başvurulan etkinlikler arasındadır. Müziğin okul öncesi dönemde kullanılmasının bir sebebi de müziğin insanlar üzerinde bıraktığı olumlu etkidir. Müziğin çocukta oluşturduğu olumlu etkiler gözle görülür biçimdedir. Çocukta öz bakım becerileri, bilişsel gelişim, sosyal gelişim, dil gelişimi, duygusal gelişim, fiziksel gelişim ve kişilik gelişimi gibi önemli alanlarda çocuğa çok büyük bir katkıda bulunur. Sayılan bu gelişimleri çocuğa sağlıklı bir şekilde yerleştirebilmek için aile ve eğitimcilere büyük görevler düşer. Çalışmamızın amacı okul öncesi öğretmenlerin müzik etkinliğine ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla çalışma gurubu oluşturmak için Milli Eğitim Bakanlığına bağlı 10 okulda görev yapan okul öncesi öğretmenlerine görüşme tekniğiyle sorular sorulmuştur. Veri toplama aracı olarak ilgili ana temalar belirlenmiş ve bu temalar soru cümlesi formatında öğretmenlere sorularak öğretmenlerin bilgileri doğrultusunda

* The ethics committee review for this article was not reported./Etik kurulu onayı gerekmediği bildirilmiştir.

Cite as/Atıf: Bayrak Çelik, S. (2020). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Müzik Eğitimi Hakkında Görüşlerinin İncelenmesi. *Kesit Akademi Dergisi*. 6 (25): 543-554. <http://dx.doi.org/10.29228/kesit.45978>

Checked by plagiarism software. Benzerlik tespit yazılımıyla kontrol edilmiştir. CC-BY-NC 4.0

cevaplandırmaları istenmiştir. Veri analizinin daha sağlıklı olabilmesi amacıyla mülakat formları araştırmacı tarafından ayrı ayrı analiz edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi, Müzik Eğitimi, Çocuğun Gelişim Alanları, Müzik Etkinlikleri

Abstract: The first step for children who are just starting their education life is pre-school education. Music activities, which are among the art and skill activities held in pre-school, are undoubtedly among the activities that are frequently used. One of the reasons why music is used in the preschool period is the positive effect of music on people. The positive effects of music on the child are visible. It makes a great contribution to the child in important areas such as self-care skills, cognitive development, social development, language development, emotional development, physical development and personality development. Family and educators have great responsibilities in placing these improvements in the child in a healthy way. The aim of our study was to ask questions to preschool teachers working in 10 schools affiliated to the Ministry of National Education to form a study group in order to determine the opinions of preschool teachers on music activity, and interview technique was used. As a data collection tool, related main themes were determined and these themes were asked to the teachers in question sentence format, and the teachers were asked to answer them in line with their knowledge. In order to make the data analysis healthier, the interview forms were analyzed separately by the researcher.

Keywords: Preschool, Music Education, Child Development Areas, Music Activities

GİRİŞ

Günümüzde müzik; insanların fizyolojik ihtiyaçlarına benzer; yemek yemek, su içmek, nefes alıp vermek kadar doğal bir ihtiyaç olarak kabul edilir. Bebek anne karnında iken sesleri duyar ve hisseder; çünkü yedi aylık bir bebek müzik sesine tepki vermektedir. Yeni doğan bebekler özellikle annelerin sesi ile söylenen ninni ile uykuya dalarak rahatlamaktadır. Bebeklikten itibaren işitsel algı eğitimi ile başlayan müzik eğitimi, çocukların konuşmaya başlayıp birçok konuyu öğrenmesinde, vücudunu koordineli bir şekilde kullanmasında etkili olmaktadır. Müzik eğitiminde önemli bir yer tutan işitsel algı eğitimi ile çocuk dikkatini bir konuya yoğunlaştırmakta, sesleri dinlemekte, tanımakta ve ayırt etmektedir. Müzik, çocuğa yeni bir bakış açısı sağlar; müzik çalışmalarına katılan, üreten çocuk sosyalleşir ve kendini rahatlıkla ifade eder; ailesinin ve öğretmenlerinin desteği ile zamanla kendiyi gurur duyar, başarı duygusunu artan çocukların kendilerine olan öz güvenleri de artmaktadır. Öztürk'e göre çocuk sesleri tam olarak ayırt edemez; ancak ileriki zamanlarda duyu organlarını da tanıyarak sesleri tekrar eder. Çevresinde duyduğu ses ve müziklerle bu etkiyi pekiştirmiş olur. Ses ve müzik, çocuğun yaşamına önce anne karnında daha sonra doğumla beraber girmektedir. Bu etki annenin söylediği ninni ile başlayarak evde, okulda duyup öğrendiği müzik ile beslenmektedir. Çocukların hepsi müziğe aynı ölçüde yetenekli olmayabilir ancak bütün çocuklar müziği sever (Öztürk, 2007:3).

Müzik eğitimi, küçük yaştaki çocukların odak noktası seçerek müzik ile çocuklara temel

özellikler ve yeteneklerde kazandırmayı, aynı zamanda var olan yeteneklerini de dışarı vurmaları sağlanır. Müzik eğitimi her çocuğun içerisindeki büyük enerjiyi müzikle birleşerek çocuğa doyamayacağı bir zevk ve mutluluk katar. Bunun yanı sıra çocuktaki diksiyon konusundaki eksiklik giderilmiş, çevresindeki ortama uyum sağlayabilecek, duygusal yönden rahatlamış, korku ve çekingenliğini üzerinden atmış bir birey karşımıza çıkarır. Okul öncesi müzik eğitiminin amaçlarına bakıldığında en büyük amaçlarından bir tanesi çocuğu neşelendirmek ve aynı zamanda çocuğa bir şeyler katarak onu önündeki uzun hayata hazırlamaktır. Okul öncesi dönem; çocukların en aktif, çabuk ve kalıcı öğrenmenin en iyi şekilde başarıldığı dönem olarak kabul edilir. Bu dönemde çocuğa kazandırılacak sevgi, saygı, hoşgörü, empati, insan hakları, hayvan ve doğa sevgisi, vatan ve millet sevgisi gibi evrensel değerler müziğin etkili bir biçimde kullanılmasıyla kazandırabileceklerimiz arasında yer almaktadır. Bunlara ek olarak hiperaktif çocuklar, öz disiplini eksik olan çocuklar müzik ile uyum sorunlarının aşılmasına çalışılmalı ve çocuğun bir gruba dahil olmasına yardımcı olunması gerekir. Müzikle doğmadan önce tanışmış olan çocuk öyle ki zamanla müziğin insan hayatı için vazgeçilmez bir tat ve tutku haline dönüşmesi sağlanmalıdır.

Okul Öncesi Eğitim Nedir?

Okul öncesi eğitim; çocuğun doğumundan temel eğitimin başladığı güne kadar geçen sıfır- beş yaş arasındaki dönemi kapsayan ve çocukların daha sonraki yaşamlarında çok önemli bir yeri olan, bedensel, Psiko-motor, sosyal-duygusal, zihinsel ve dil gelişimlerinin büyük ölçüde tamamlandığı, bu doğrultuda kişiliğin şekillendiği gelişim ve eğitim sürecidir. Okul öncesi eğitim, zorunlu eğitim çağına gelmemiş çocukların eğitimini kapsar. Okul öncesi eğitim kurumları; toplumun temel yapısını oluşturan sevgi, saygı, paylaşma, sorumluluk, iş bölümü, sosyal çevre oluşturma açısından çocuğu geleceğe hazırlayan güvenli ortamlardır. İlköğretime başlamadan önceki bu yıllar aslında okul dışı bir eğitimi vurgulamaktan ziyade ilköğretim öncesi eğitimi kapsamaktadır. Çocuklar müzikle duygu ve düşüncelerini sesli olarak ifade eder. Öğrencilere belirli becerileri ve bu gelişimleri kazandırmak eğitimcinin nasıl bir yöntemle çalıştığı, bilgisi, çocuğa davranışları, çocuğu anlayıp anlamadığı, kullandığı malzemelerin yeterli olması, yapılacak müzik etkinliklerinin çocuğa uygun olup olmadığını kontrol etmelidir.

Okul öncesi eğitim programında yaptırılabilir müzik etkinlikleri arasında müzikli hikaye çalışmaları, müzik dinleme, müzikli drama, yaratıcı dans, şarkı öğrenimi ve şarkı söyleme çalışmaları, ritim çalışmaları, dinleme, dinlediği sesleri ayırt edebilme, ses üretme çalışmaları okul öncesinde başvurulmuş müzik etkinliklerindedir. Ancak eğitici bu eğitimleri verebilmek için ön bir hazırlık yapmalıdır. Yaptırılacak etkinlikler sayesinde çocuğun beceri ve yeteneğini de ortaya çıkarmış olur. Bu çalışma da çoğunlukla üç konu üzerinde durmaktayım ilki müzik eğitimi, ikincisi okul öncesinde müzik eğitiminin çocuğun gelişim alanlarına etkisi, üçüncü olarak da okul öncesi eğitim programında müzik etkinlikleridir.

Müzik Eğitimi Nedir?

Müzik eğitiminin amacı çocuklarda müzik sevgisini uyandırarak çocukların hayal dünyasında müzik imgesini geliştirerek ritim ve kulak duyarlılığını zenginleştirmektir. Müziği seven çocuklar doğayı, insanı, toplumu ve yaşamı severek eşsiz bir ruh gücüne sahip bireyler olurlar. Çocuklarda müzik eğitiminin çocuk gelişimi üzerindeki etkilerinden söz etmek için

öncelikle müzik ve çocuk gelişimi arasında ikili bir korelasyon olduğu anlamına gelmektedir. Müzik eğitimi çocuklarda ve yetişkinlerde, eleştirel düşünme, problem çözme ve belirlediği amaçlara yönelik nasıl bir yol haritası çizmesine ve nasıl bir iş birliği çalışması gerektiğini öğrenmesi ve akademik, kişisel becerilerin gelişmesini desteklediği görülmektedir. Çocuklar için öğretilen şarkılar çocuğun içinde bulunduğu kültüre ve toplumsal değerlere somut bilgiler şarkılar aracılığıyla çocuklara aktarılmalıdır. Müzik bireyin kendi yaşantısında, müziksel davranışlar kazandırmak ve tüm davranışlarında değişiklikler oluşturmak ve davranışlarını geliştirmek için sürdürülen faaliyetlerin bütünüdür.

Müzik eğitimi ile:

- ✓ Kendi ve başkalarının haklarına saygı gösteren,
- ✓ Yaratıcı düşünebilen,
- ✓ Paylaşımçı,
- ✓ Grup halinde hareket edebilen,
- ✓ Kedine güvenen ve zamanı iyi değerlendiren,
- ✓ İyi bir dinleyici olaylara eleştirel bir bakış açısıyla bakabilen bireyler yetiştirir.
- ✓ Toplumsal kural ve değerlere uyar.
- ✓ Kültürünü ve geleneklerini benimser.
- ✓ Duyguları gelişen
- ✓ Dinlediğini duymak, duyduğunu anlamak gibi okuma yazmaya hazırlıkta önemli beceriler kazanır.
- ✓ Şarkı söylerken yeni sözcükler ve cümle kalıpları öğrenir bunları tekrar ederken düzgün konuşmayı benimser ve dili gelişir.
- ✓ Sözcükleri doğru ve anlaşılır bir şekilde öğrenir.
- ✓ Tekerleme ve saymacalar söylerken dil çevikliği kazanır, akıcı konuşma becerisi ve alışkanlığı gelişir.
- ✓ Çocuklar duygusal yönden rahatlar.
- ✓ Güvensizlik, çekingenlik, saldırganlık, korku gibi olumsuz duygu ve davranışlar, müziğin etkisiyle olumlu duygu ve davranışlara dönüştürülebilir.

Müzik Eğitiminin Çocukların Gelişim Alanlarına Etkisi

Okul öncesi dönemde çocuğun müziksel gelişimini bireysel, toplumsal, kültürel bütünlüğü içinde kalıtım ve çevre etmenleri ortaklaşa belirler. Bu belirlemede kalıtım, gelişimin özünü oluşturup yönünü ve boyutlarını çizer. Çevre ise kalıtımla getirilen özelliklerin gelişmesi için ortam sağlar, olanak verir (Uçan ve diğerleri,2003:17). Bütün bu koşullar sağlandıktan sonra çocukların müziği sevmeleri ve ilgilenmeleri sağlanmalıdır. Çocuk zaten müziği yaşamının bir bölümüne koymuştur. Müzik ile kendini ifade eder ve estetik duygularının gelişmesine katkıda bulunur. Bununla birlikte öz bakım becerisi, bilişsel, dil, sosyal, fiziksel gelişimlerinde de katkısı çok büyüktür. Aşağıda bu gelişimlerde ayrıntılı olarak söz edilmiştir.

Öz Bakım Becerisine Etkisi

Eğitim aracı olarak kullanılan müzik, öz bakım becerilerini kazandırmak isteniyorsa bunun için etkili bir şarkı veya şarkıyı dramatize ederek çocuğa öz bakım becerilerinin kazandırılması sağlanabilir. Yemekten öncesi ve sonrası el yıkama anlarında söylenecek şarkılarda ço-

çuğun öz bakım becerileri kazanmasını destekleyecek etkinlikler arasına girer. Ayrıca sınıfta çocuklar ve eğiticiler öz bakım becerileri başlığı altında küçük bir beste yapabilir. Öz bakım becerileri etkili ve kalıcı hale getirilebilir.

Dil Gelişimine Etkisi

İnsanların birbiriyle iletişim kurmaların temel yapı taşı dildir. Dil sayesinde anlatmak istediğimiz düşüncüyü aktarırız. Anlamak ve anlaşılmaq için dil bize yardımcı olur ve en önemli yetilerimizdendir. Dünyaya normal olarak gelen her çocuk konuşma eğilimindedir. İstek ve ihtiyaçlarını direkt söyleyemese bile yaptığı hareket (ağlama) ve çıkardığı anlamsız sesler ile iletişime geçer. Çocuk sadece tek taraflı bir iletişime geçmez aynı zamanda dinler ve anlamaya çalışır. Yani karşılıklı bir iletişim içerisine girer. Çocuk ileriki zamanlarda konuşmaya çalışır ve anlamlı cümleler kurar işte o zamanda dil, zihinsel gelişimin en önemli araçlarından biri olur. Çocuk kendisini ne kadar çok ifade ederse o kadar çok soru sorar ve merak ettikleri durumlar üzerinde düşünür.

Dil ve müzik arasında güçlü bir bağ vardır. Söylenen şarkılar, tekerlemeler, oyun oynarken yapılan ritmik sayışmalar dil gelişimini de etkiler. Okul öncesi dönemde yapılan müzikal etkinlikler sayesinde çocuk dili doğru ve güzel kullanmakta, çocuğun sözcük daracığı gelişmekte, sözcükleri doğru telaffuz edebilmekte ki becerisi de artmaktadır. Müzik sayesinde çocuktaki konuşma bozuklukları ve şive farklılıkları da giderilmektedir. Ayrıca müzik dilin kurallarına uygun kullanılmasını da desteklemektedir.

Duygusal Gelişime Etkisi

Müziğin her çocuk üzerinde olumlu bir etkiye sahiptir. Müzik çocuğun yaşamı üzerinde aktif bir rol oynar. Her çocuk zevk ve neşeyle müzik etkinliklerine katılır. Duygusal olarak çocuğu müzik ile rehabilite ettiği, rahatlattığı, öğretmen ve arkadaşlarıyla sıkılmadan oynayarak mutlu olabilir. İyi bir vakit geçirmesine katkıda bulunan müzik, onu duygusal yönden olumlu etkiler. Bununla birlikte dünyada duygu bozukluğu yaşayan çocukları rehabilite ederek olumlu sonuçlara varılmıştır.

Müzik etkinliği çocuğu sosyal ve duygusal yönden olumlu bir şekilde etkiler. Bu etkileri aşağıdaki şekilde sıralamak mümkündür (MEB, 2007:6).

- ✓ Çocuk sınıfta yapılan müzik etkinlikleriyle arkadaşlarıyla birlikte koordine olma ve beraber hareket edip, beraber yaşama alışkanlığı kazanır.
- ✓ Çocuklar toplumda nasıl davranması gerektiğini öğrenerek sosyalleşmesine ve sosyal uyum kazanarak, kendisini rahat bir şekilde ifade edebilme yeteneği kazanır.
- ✓ Duygusal yönden rahatlayan çocuk çekingenlik, korku, saldırganlık, güvensizlik gibi olumsuz duygu ve düşüncelerini müziğin etkisiyle olumlu duygu ve davranışlara dönüştürülebilir.
- ✓ Çocuk sınıf içerisinde kendi başına bir marakas alarak çalarken kendi başına bir iş yapmanın verdiği başarıyla kendisinin gelişiminde kişisel doyum sağlayarak duygusal yönden de olumlu olarak gelişir (Sun ve Seyrek, 2002: 33).
- ✓ Diğer ülkelerde ve kültürlerden müzikler ve hareketler, başkalarına karşı hoşgörülü olma ve onlara saygı duyma davranışı kazandırır (Hall ve Berennand, 2004:117).

Bilişsel Gelişime Etkisi

Çocuğun zihinsel gelişimi okul öncesi dönemdeki etkinliklerle geliştirilmektedir. 0-6 yaş çocuğun zihinsel olarak en aktif olduğu dönemlerden biridir. Çocuğa öğretilmek istenen beceriler ve kavramlar çalgılar ve şarkılar sayesinde kazandırılabilir. Müzik sanatı, ortaya çıkması için zihinsel bir süreç izler. Bu gelişme kapsamında “düşünme ve kavrama sisteminde var olan bütün gelişmeler” şeklinde tanımlanmaktadır(Güler,2008:17). Bilişsel gelişime müziğin etkisi oldukça fazladır. Çocuğun zihninde müzik kolayca iz bırakabilir. Renkler, sayılar, geometrik şekiller, doğa, toplumsal kurallar, kültürel değerler gibi pek çok konu çocuğun zihninde bu şekilde yer edinmiş olur. Çocuk zevk alırken bilinçsiz olarak müziğin içerdiği becerileri ve kavramları kazanır. Bu sayede müzikal faaliyetler en etkili öğretim yöntemleri arasına girmektedir.

- ✓ Müzik sayesinde duruma, nesneye ve olaya odaklanabilir.
- ✓ Kendinin ve başkalarının problemlerine çözüm üretebilir.
- ✓ Çocuk müzik sayesinde yaratıcı düşünme, kendini doğru ifade etmekte zorlanmaz.
- ✓ Çocuk müzik sayesinde hayata farklı açılardan bakabilme gücüne sahip olur.
- ✓ Zihnindeki estetik duygusunu uyandırır ve bir şarkı yazabilir ya da müziksel faaliyetlere yönelebilir.

Kişilik ve Sosyal Gelişime Etkisi

Çocuk daha anne karnındayken sese duyarlıdır, doğduktan sonra sese ilgisi artar, okula başladığında kısmen müzikle içe içe olur çevresi ve arkadaşlarından öğrendiği müzikleri tekrar eder ve öğrenir.

Okula başlayan çocuklar sosyalleşme yolunda büyük bir yol kat eder. Sosyalleşen çocuk çoğu zaman doğru kişilik özelliklerini kazanmış olur. Toplumda yapmış olduğu davranışlar kişiliğini de oluşturmaktadır. Toplum içinde sergilediğimiz tavırlar sosyal alanda aldığımız olumlu ve olumsuz tepkilere göre şekillenir. Topluma karşı güven duygusu oluşmuş olan çocuk toplumla uyumlu kişilik özelliklerine de sahip olmaktadır. Toplu bir şekilde dans etmek, ritim tutmak ve şarkı söylemek gibi etkinlikler sayesinde çocuk da birliktelik ve güven duygusunu geliştirir. Bu durum çocuğun mutlu ve huzurlu olmasını sağlar. Şarkı söylerken ses ve nefes kontrolü sağlayabilmektedir. Çocuk müzik sayesinde bir gruba dahil olur ve fazla enerjisini bu şekilde boşaltarak kişisel doyuma ulaşır.

- ✓ Çocuk müzik sayesinde iyiye güzele ve doğru olana yönlendirilir.
- ✓ Katılmış olduğu gruba ayak uydurur ve aynı grup içerisinde ki kişileri dinler.
- ✓ Grup içerisinde sorumluluk duygusu kazanır.
- ✓ Müzik içerisinde geçen iyi insan olma, toplum gibi bazı kişilik değerlerini benimseyerek kendine has bir kişilik oluşturur.

Fiziksel Gelişime Etkisi

Müzik eğitimi çocuğun motor gelişimine de katkıda bulunur. Çocuk dans ederek vücudunu tanır. Derste yapılan etkinlikler hem vücudunu hem de el-göz koordinasyonunu sağlamak içindir. Müzik hareket ile başlar ses tellerimiz sayesinde ses oluşur fakat müzik akıl süzgecinden geçirilmiş anlamlı seslerin birleşmesiyle oluşur. Her ses müzik değildir ama her müzik sestir. Okul öncesinde en çok kullanılan enstrüman ritim çalgılarıdır. Çocuk ritim vurmaya

doğal olarak yatkındır. Müzikte kullandığı ritim aletleri çocuğun motor becerisinin gelişmesinde katkıda bulunur. Müzikli dans oyunları okul öncesinde geniş bir yer tutmaktadır. Müzikli dans bedenini tanımasına olanak sağlar ve bedenini doğru bir şekilde yönlendirir.

Okul Öncesinde Programında Müzik Etkinlikleri

Müzik, çocukların hayatına erken yaşlarda girerek, çocuğu ileriki hayatına hazırlar. Bu yüzden çocuğun müzikle iletişime geçmesi ve iletişimi sürdürmesi için çocuğu müzikten koparmamak ve müziği çocuğun hayatında kalabilmesi için çocuğu güdülemek gerekmektedir. Okul öncesinde müzik, sadece şarkı söylemek anlamına gelmez. Aynı zamanda müzik çocuğu bireysel ve sosyal gelişimine, yapılan müzik eğitimi sayesinde sağlıklı bir gelişim süresi geçirmesine yardımcı olmakta ve bunu çok iyi bir şekilde yerine getirmektedir. Okul öncesinde gerçekleştirilen müzik aktiviteleri; ritim çalışmaları, dinleme -algılama, ayırt etme ve ses üretme çalışmaları şarkı öğretimi ve şarkı söyleme çalışmaları, müzik dinleme çalışmaları, ritmik ve yaratıcı dans, müzikli hikâyeler, müzikli canlandırma gibi çalışmalara yer verilir. Fakat okul öncesi öğretmenleri müzik eğitimini sadece şarkı söyleme olarak nitelendirir bu yanlış bir nitelendirilmedir. Oysa çocuk, yaratıcı danslar müzikli hikâye ve masallar çocuğun ritim tutması gibi şarkı söylemeden daha farklı etkinliklerde bulunmak çocuk için daha yararlı olacaktır. Müzik eğitimi planlanmasında, mevcut durumu, çocuğun gelişim düzeyi ve çocuğun gelişim basamaklarına dikkat edilmelidir.

Ritim Çalışmaları

Müziğin temel öğelerinden biri ritimdir. Ritim duygusu küçük yaşlardan itibaren çocukta bulunmaktadır. Moog, 1976 yılında yaptığı çalışmalarda 18-24 aylık bebeklerin çoğunun, kendilerine söylenen şarkıların ritimlerine kısa bir sürede olsa ritme uygun hareketlerle cevap verdiklerini ortaya koymuştur (Mertoğlu, 2002: 19). Ritim çalışmaları hem bedensel hem de zihinsel olarak çocuğa gözle görülen bir katkıda bulunur. Ritim duygusu çocuk da doğal olarak bulunduğu ritim çalışmalarına da zevk alarak katılır. Küçük yaşlarda koşması, zıplaması ve bunun gibi taklit ettiği hareketler çocuğa ritim duygusu kazandırır. Çocuğa öğretilecek terkerleme ve kelimeler ritimli bir şekilde söylenerek çocuğun öğrenmesi kolaylaştırılır. Ritim çalışması yapılırken ellerle veya ritim aletleriyle yapıldığında çocuk ritmi hisseder. Aynı zamanda tolu bir ritim çalışması daha etkili sonuçlara ulaştırır. Ritim çalışmalarında çocuğun vücudunu kullanarak çıkardığı sesler; parmak şaklatmak, ellerini birbirine vurarak çıkardığı alkış sesi dizlerine vurma yerinde zıplayarak ses çıkartması çocuğun kendi bedenini tanıması ve motor gelişimini de olumlu etkiler ayrıca vücudunu müziğe göre hareket ettirmesi ritim çalışmaları arasına girmektedir. Ritim çalışmaları ile çocuklarda duyma yeteneği ve dikkat gelişmekte, müziğe eşlik etme, beraber çalma, söyleme ve hareket etme becerileri kazandırmaktadır (Öztürk,2007: 68).

Dinleme- Algılama, Ayırt Etme ve Ses Üretme Çalışmaları

Müzik eğitimi çocuklara yönelik ses dinleme ve sesleri ayırt etme çalışmalarıyla okul öncesi çocukların çevresindeki sesleri dinlemesi, duydukları sesleri ayırt etmesi, çevrelerini daha iyi tanımalarını sağlar. Bu çalışmalarda ses çıkan her şey kullanılabilir. Yani farklı türdeki çalgılar, atık malzemelerden yapılan materyaller insan vücudu bile bunun için kullanılabilir. Etkinlik esnasında çocuk, sesin kaynağını, sesin şiddetini, hangi tür çalgıdan

çıkıldığını, hangi yönden geldiğini gözlemler ve tahminlerde bulunur. Bu türden etkinlikler, çocuğun zihinsel gelişimini de olumlu etkiler. Drama etkinliklerinde ve çocukları bir noktaya odaklamak için ses dinleme ve ayırt etme çalışmaları kullanılır. Çocuklar dikkatli bir şekilde dinlerken aynı zamanda kendi yaşantılarından etkinliğe yansıtarak bu türden etkinliklere katılmış olurlar. Doğada her nesne ve canlının kendine has bir sesi ve tınısı bulunmaktadır. Okul öncesindeki bir çocuğa bunu kavratmak için eğitimci nesnelere vurarak çıkardığı sesi çocuğun kavramasını sağlar. Doğadaki canlıların sesini taklit ederek aslında müziğe doğru bir adım atmış olur.

Nefes Açma Çalışmaları

Şan eğitiminde nefes açma ve nefesi doğru kullanma teknikleri vardır. Fakat nefes açma sadece şu an eğitimi alanlar için değil şarkı söyleyecek tüm kişiler için son derece önemli ve gereklidir. Bu çalışmalar sayesinde organlarımızın zarar görmemesi aynı zamanda doğru bir ses üretimi için şarkı söylemeden önce yapılması gereken bir çalışmadır. Okul öncesi çocuklarda nefesini iyi kullanmasının önemi kavratılır ve buna yönelik çalışmalar yaptırılır. Nefes açma çalışmaları; nefes alma, nefesi tutma ve nefesini kontrollü bir şekilde vermesini sağlamak amacıyla yaptırılır.

Nefes Alma: Çocuk yavaş yavaş nefesini göğüs kafesine doldurur.

Nefes Tutma: Çocuğun göğüs kafesine doldurduğu nefesini bir süre göğüs kafesinde tutması.

Nefes Verme: İçerisinde tuttuğu nefesi yavaş, kontrollü ve doğal bir şekilde dışarıya vermesidir.

Nefes açma çalışmaları, çocuklara kavratılırken çocuğun eğleneceği ve zevk alacağı şekilde kavratılmalıdır.

Şarkı Öğretimi ve Şarkı Söyleme Çalışmaları

Okul öncesinde de ki müzik eğitiminin de şarkı öğretimi ve şarkı söyleme çalışmaları; çocuğa, dil gelişiminde, bilişsel gelişimin de yardımcı olmakla beraber çocuğun müziği sevmesine ve müzikle ilgilenmesine de yardımcı olur. Çocuk şarkıları müzikal bir etkinlik olmamakla beraber çocuğa kazandırılmak istenen bilişsel, davranışsal öğelerin çocuğa aktarılmasını kolaylaştırır. Şekillerin, harflerin, kavramların, renklerin, kültürel ve ulusal değerlerin, saygı ve sevginin çevre kurallarına uymak gibi istenilen pek çok kazanım çocuk şarkıları sayesinde de çocuğa kazandırılır. Çocuk şarkılarının da verilmek istenilen öğretiler şarkılara dikkatlice yerleştirilerek çocuklara aktarılır. Okul öncesi müzik eğitiminde şarkı öğretimi kasetler, videolar ve CD kullanılarak veya öğretmenin çaldığı bir enstrüman sayesinde de öğretiler olabilir. Sınıfta çalınan şarkılar sayesinde çocuk kelimeleri algılar ve anlar. Bilmediği kelimeleri öğretmenlerine sorarak kelime hazinesini de genişletmiş olurlar. Çocuklar şarkıyı söylerken ritim ve ezgisine uygun dil, ağız ve dudak kaslarının doğru çalışmasına ses organlarının harekete geçmesine şarkı söylerken sesini yormadan, anlaşılır bir şekilde kontrol eder.

Müzik Dinleme Çalışmaları

Okul öncesi müzik eğitimi verilirken çocuğa zengin bir müzik ortamı oluşturmalıdır. Sınıfta müzik odası bulunmalı. Müzik odası olmayan sınıflarda ise bir müzik köşesi oluşturulmalıdır. Çocuğun rahatlıkla hareket edebileceği kendisini güvende ve özgür hissetmesi sağ-

lanmalıdır. Müzik köşesi; evcilik gibi gürültülü köşelerin yanında yer almalı kitap köşesinden uzak olmalıdır.

Müzik dinleme çocuğun ruh sağlığını olumlu yönden etkiler ve kulağını geliştiren, zevk almasını sağlayan bir etkinliktir. Çocukları duygusal ve sosyal yönden gelişmesine katkıda bulunur. Serbest zamanlarda çocuğa müzik dinletilerek şarkılar çocuğun rahatlamasını sağlar. Çocuk şarkıları dinlerken susmayı, dikkatini yoğunlaştırmayı ve aynı zaman da arkadaşlarının da müzik dinlemesine saygı gösterir. Okul öncesinde dinletilen müzikler özenle seçilmelidir. Çünkü seçilen bu müzikler çocuğun ileriki müzik seçimlerinde çocuğa yol gösterir. Çocuğa dinletilen müzikler nitelikli olmalıdır. Dinletilen müzik niteliksizse kötü bir müzik kültürü çocukta oluşur.

Müzikli Hikâye Çalışmaları

Okul öncesi müzik eğitiminde çocuğa çeşitli sözsüz müzikler dinletilerek çocuğun dinlediği müziklerden hikâye oluşturmaları istenir; işte bu etkinliğin adı müzikli hikaye çalışması olarak adlandırılır. Doğada mevcut olan doğal sesler çeşitli nesne ve enstrümanlardan çıkartılır. Sınıf içerisinde de sırasıyla sesler dinletilerek çocukta uyandırdığı hisler sorulur ve bir öykü oluşturulur. Bu sayede çocuğun yaratıcılığı, müzik kulağı ve iç dünyasının yansıtılması sağlanır.

Ritmik ve Yaratıcı Dans Çalışmaları

Yaşantımızda toplumsal kurallar gereği davranışlarımızı kontrol altına alırız. Fakat dans kendimizi özgürce ifade etmemizi sağlayan bir sanat dalı olmuştur. Okul öncesi eğitimin de yaratıcı dans etkinlikleri çocuğun psikolojik durumunun rahatlamasını, kendisini bedeniyle ifade etmesini sağlamak için yaratıcı dans etkinliklerine başvurulur. Bunun yanında çocuğun yaratıcılığı gelişir kendi bedenini tanımasını sağlar. Yaratıcı dans etkinlikleri sınıf ortamın da uzun süreli yaptırılmamalıdır. Bunun sebebi çocuğun yaratıcılığı kötü yönde etkilenir ve arkadaşlarını taklit eder sürekli aynı hareketleri yapmasına neden olur. Sınıfta çalınan müzikler eşliğin de özgürce dans etmeleri, bedenini etkin bir şekilde kullanmalarını sağlar. Yaratıcı dans çalışmaları doğaçlama olarak yapıldığından öğretmen çocuğu daha rahat analiz eder. Çocuk bu hareketleri özgürce yaparken zıplar, koşar, sallanır, yuvarlanır ve bu sayede fazla olan enerjisini kullanmış olur.

Müzik ve hareket çalışmaları sırasında öğretmenler şunlara dikkat etmelidir(Tezel Şahin,2006:81-88):

- ✓ Çalışmaya göre, büyük grup veya küçük grup şeklinde yapılabilir.
- ✓ Sınıf içinde ve dışında çocukların serbest hareketleri için uygun alanlar sağlamalıdır.
- ✓ Çalışmalarda teyp, CD çalar gibi araçlar ve farklı müzik türlerine yer verilmelidir.
- ✓ Çocukların kendiliğinden gelişen şarkılarına, anlatımsal hareketlerine karşı kabul ve takdir edici bir tutum sergilemelidir.
- ✓ Çocukların bu deneyimleri sadece belirlenmiş olan saatinde değil, gün boyunca yaşamalarına fırsat verilmelidir.

Müzikli Canlandırma Çalışmaları

Anlatılmak istenen düşüncenin sözler, jest ve mimiklerle oyun haline getirilmesine drama denilmektedir. Ancak bu drama müzik ile yapılıyorsa müzikli drama adını alır. Müzikli drama çalışmalarında çocuklardan bir müziği hem söylemesi hem de canlandırması istenerek

oluşturulur ya da bir hikâyeyi öğretmen okur. Hikâye içerisin de geçen sesler ve roller çocuklar arasın da öğretmen tarafından paylaşılır. Çocuklar bir taraftan hikâyeyi dramatize ederken, uygun noktalar da belirli aletler kullanarak çocukların müzikli canlandırmaya ses efektleri vermeleri de sağlanabilir. Müzikli hikâye canlandırma çalışmalarına geçilmeden önce öğretmen çocuğu konuya ısındırmak için birlikte şarkı söyleyebilir. Dans çalışmalarındaki yegâne amaç çocuğun rahatlaması, sosyalleşmesi ve bedenini tanınmasıdır. Yapılan müzikli canlandırma çalışmalarını çok uzun tutulmamalı kısa ve anlaşılır olmalıdır.

YÖNTEM

Çalışma Deseni

Okul öncesi müzik eğitiminin çocukların gelişim alanlarına etkisi ve okul öncesi programında müzik etkinliklerinin neler olduğunu açıklayan bu çalışma nitel bir araştırmadır. Nitel araştırma; gözlem, görüşme ve dokümanların çalışmasıdır. Kullanıldığı, doğal ortamlarda gerçekçi ve bütüncül olarak ortaya koyulan bir çalışmadır. Nitel ölçme yöntemleri genellemenin öncelikli amaç olmadığı (gözlem, görüşme) kavram ve kuramlar oluşturmaya yönelik bir yöntemdir.

Araştırma sürecinde sonuç olarak ortaya çıkanların uygulanabilirliği daha yüksektir. Bir sonraki aşama olarak toplanan bilgilerin veriye dönüştürülmüş sonra da verileri çözümlenmek için iki farklı yöntemle daha başvurulmuştur. Bunlardan birincisi; derinlemesine analiz gerektirmeyen sadece verileri incelemek için kullanılan betimsel analizdir. İkincisi ise içerik analizidir bu analiz verilerin daha yakından incelenerek aktarılmıştır. Bu çalışmada ise her iki yöntemle başvurulmuştur. Görüşme tekniği yüz yüze ve teknolojik araçlarla sözlü veya yazılı olarak gerçekleştirilir.

BULGULAR

Soru 1: Müzik etkinliklerini ne sıklıkla kullanıyorsunuz?

Ö1.Ö2.Ö3. Müzik etkinliğini haftada en az iki kez uyguladıklarını, çocuklar çok eğlendiklerini ifade etmişlerdir.

Ö4.Ö5.Ö6. Haftada en az üç kez uyguladıklarını

Ö7.Ö8.Ö9.Ö10. Haftada en az dört kez uyguladıklarını ifade etmişlerdir.

Soru2: Okul öncesinde müziğin çocuk üzerindeki etkileri nelerdir?

Ö1.Ö2. Müzik çocuğun ritim duygusunu geliştirir, eğlenmesini ve rahatlamasını sağlar. Dil gelişimini sağlar, ses tonunu ayarlamasına yardımcı olur.

Ö3.Ö5. Müzik çocuğun rahatlamasını, dinlenmesini sağlar, hayal gücünü ve yaratıcılığını geliştirir, ritim duygusunu ve işitme duygusunu geliştirir, Müzik sayesinde çocuk duygularını daha rahat ifade eder, Müzik eşliğinde çocuk birçok kavram öğretilir.

Ö6. Ö7.Ö8. Müzik çocuğun rahatlamasını, eğlenerek öğrenmesini, kendini rahatlıkla ifade etmesini, sorumluluk almasını, duygu ve yaratıcılığının gelişmesini sağlar.

Soru3: Müzik etkinliğine geçmeden önce ön hazırlık olarak neler yapıyorsunuz?

Ö2. Ö3. Müzik etkinliğine geçmeden önce öğrenilecek şarkının vereceğimiz kavrama uygun olup olmadığına bakıyorum. Onun haricinde eğer bir materyal kullanılacaksa onu hazırlıyorum.

Ö6. Ö7. Ö8.Yaptığım etkinlik ile müzik etkinliğine uyumlu bir şekilde geçerim.

Ö9. Ö10. Belirlenen müzik etkinliğinde kullanacak malzemeleri kontrol ederim ve kazandırılması gereken öğretilmesi gereken kavramı en iyi şekilde belirler ve etkinliğe geçiş yaparım

Soru4:Okul öncesinde müziğin öneminden kısaca bahseder misiniz?

Ö2. Okul öncesinde müzik her etkinlikte kullanılabilir ve çocukların daha kolay öğrenmesini sağlayıp Bu öğrenmelerini kalıcı hale gelmesini sağlar.

Ö8.Okul öncesinde diğer alanlar gibi müziğin önemi büyüktür.

Ö9.Diğer çocuklarla mutlu yaşama alışkanlığı kazanır, sosyalleşecektir. Toplu çalışma, disiplinli, düzenli olma, çevresine uyum sağlar ve rahatlar.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Okul öncesi eğitim kurumlarının genel amacı, çocuğun bir birey olmasını, ileriki yaşama doğru adımlarla yürümesini amaçlar. Okul öncesinde müzik eğitiminin yeri fazlaştırılmalı ve müzik öğretimine önem verilmelidir. Müzik eğitimine materyaller için gerekli harcamalar yapılması çocukların bunları aktif kullanmaları ileriki dönemlerde bize katlanarak olumlu şekilde geri döner. Çünkü müzik eğitimi çocuğa ruhsal, zihinsel ve bedensel yönlerden çok büyük katkılar sağlar.

Okul öncesi müzik eğitimi veren kurumlarda, çocuğa kazandırılacak beceri ve kavramlar önemli olduğu kadar nasıl verileceği de o denli önem arz etmektedir. Eğitimci müzik eğitimi verebilecek bilgi ve tecrübeye sahip olmalıdır. Öğrenciyle iletişim kurabilmeli, çocuğu anlamalı, yeri geldiğinde çocuk gibi düşünmelidir. Ayrıca müzik etkinliklerini çocuğa yönelik seçmeli, çocukların etkinliklerden zevk alması sağlanmalıdır. Ancak bu şekilde ilerleyen bir eğitimci çocuk için fayda sağlayabilir. Okul öncesinde müzik eğitimi veren kurumlar müzik ortamının çocuğun kendini güvende ve rahat hissedebilmesini sağlamalıdır. Bu yüzden okullarda müzik odaları oluşturulmalı veya imkanlar doğrultusunda sınıfta bir müzik merkezi bulundurulmalıdır. Müzik merkezinde çocuğun rahatlıkla koşup, oynayabileceği kadar büyüklüğe sahip olmalıdır. Müzik merkezinde etkinlikler yapılırken gerekli materyalleri bulunması şarttır. Bu müzik aletleri telli ve zilli çalgılar, davul, marakas ve ksilofon vb.. müzik materyalleri bulundurulmalıdır.

Okul öncesi dönemde eğitimciler ve veliler iş birliği içerisinde olmalıdır. Bu iş birliği okul öncesi öğrencileri için oldukça önemlidir. Okul öncesi müzik etkinliklerinde yer alan etkinlikler çocuğun yaratıcılığını, bedenini koordineli bir şekilde kullanmasını, vücudunu tanımasını, dinlediği sesleri ayırt edebilmesini, sesin hangi yönden geldiğini tahmin edebilmektedir. Müzik eğitiminde yapılan bu etkinlikler sayesinde çocuk fiziksel, zihinsel, duygusal ve sosyal, psikomotor, öz bakım ve kişilik gibi önemli gelişimlere katkıda bulunur. Bu yüzden müzik etkinliklerine önem verilmelidir. Okul öncesinde müzik eğitimi almış ve almakta olan çocuklar doğru düşünebiliyor, eleştirebiliyor, farklı düşünceler üretebiliyor, kendine has yorumlarda bulunuyor, evrensel geleneklere saygı duyabiliyor. Okul öncesinde müzik faaliyetlerinin artırılması gelecek için atılması gereken bir adım olmalıdır. Eğitimciler ve aileler bu konuda bilinçlendirilmelidir. İyi yetişmiş bir çocuk güzel bir gelecek demektir.

KAYNAKLAR

- Güler, N. (2008). *Müzikle Çocuk Eğitimi*, (1. Basım). İstanbul: Hepsi Çocuk Yayınları.
- Hall, V. And Brennan H. (2004). *Child Development*. London: Hodder & Stoughton.
- Mertoğlu, E. (2002). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden 5-6 Yaş Grubundaki çocukların Ritim (Tartım) Algılamalarının İncelenmesi. *Sanatta Yeterlilik Tezi*. İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- MEB, (2007). *Okul Öncesi Eğitim Kurumları Yönetmeliği*. Ankara: Okul Öncesi Eğitimi Genel Müdürlüğü.
- Öztürk, A. (2007). *Okul Öncesi Eğitimde Müzik*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları
- Sun, M. ve Seyrek, H. (2002). *Okul Öncesi Eğitiminde Müzik*. İzmir: Mey Yayınları.
- Uçan, A. (2005). *Müzik Eğitimi. Temel Kavramlar-İlkeler-Yaklaşımlar ve Türkiye'deki Durum* (Üçüncü Baskı). Ankara: Evrensel Müzik evi.